
Jak žije věda na univerzitní půdě

Jak žije věda na univerzitní půdě

25.2.2011, rubrika: Speciál - vzdělávání, kariéra, strana: 6, autor: Josef Pojsl

K čemu potřebujeme vědu? Jak se vrací investice do ní vložené? Jak poznáme, že je výzkum kvalitní? Podle některých je důležitá okamžitá přeměna vědeckých poznatků v komerčně využitelné produkty. Jiní zase soudí, že nejlepší praxí je dobrá teorie. Věda na vysokých školách v sobě snoubí oba tyto póly.

Náš vědecký potenciál představuje méně než jedno procento dnes již zcela globalizované světové vědy a drtivá většina objevů je učiněna jinde než u nás. Z tohoto statistického pohledu se může jevit převážná část našeho základního výzkumu jako neužitečná. Avšak z posledních žebříčků celkové vědecké produktivity jednotlivých zemí pak vyplývá, že Česko je na velmi slušném 30. místě. Statistiky však nehovoří o tom, jak jsou do vědeckého života zapojováni samotní studenti. Na rozdíl například od USA je výzkum na našich vysokých školách velmi hierarchizován.

Ve státech jsou si obvykle profesori se studenty blíže a vedoucí projektů pouští daleko více své postdoky již k počátkům celého procesu, tedy k psaní grantů, a nebo posudků na články jiných výzkumníků pro vědecké časopisy.

[Lingvisté na špičce pelotonu >](#)

Přinejmenším v evropské vědecké lize se překvapivě pohybují naše humanitně orientované školy. Například katedra germanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého získala v loňském roce prestižní cenu Kulturpreis Deutsche Sprache udělovanou každoročně Společností pro německý jazyk v německém Kasselu. Olomoucká germanistika pod vedením profesorky Ingeborg Fialové se dlouhodobě věnuje výzkumu moravské německé literatury. Do vědecké činnosti jsou zapojeni nejen graduovaní členové katedry, ale především studenti. A to již od prvního ročníku.

Tento projekt byl podpořen již šesti granty GAČR, ale také několika zahraničními grantovými donátory, přičemž nejvýznamnější bylo instalování nadační profesury Spolkové republiky Německo na olomoucké katedře. Výzkumy přitom nezůstávají uzavřeny jen ve vědeckých kruzích.

Katedra dbá i na společenskou osvětu, pořádá ucelené výstavy, autorská čtení, konference či rozhlasové pořady. Přínos olomoucké germanistiky je tak vysoce oceňován ve všech německy hovořících zemích. Důkazem je i řada ocenění pro jednotlivce a Herdova cena pro profesora Ludvíka Václavka, překladatelská cena pro docentku Lucy Topolskou či rakouské státní vyznamenání pro profesorku Fialovou.

[Jed, který pomáhá >](#)

Příkladem úspěšné spolupráce vysokoškolské instituce s vědeckým prostředím je i loňský objev výzkumníků z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a z Ústavu experimentální botaniky Akademie věd. Tým pod vedením prof. RNDr. Zdeňka Opatrného a RNDr. Zuzany Vondrákové zjistil, že jed z jednoho druhu mořské houby, zvaný latrunkulin B, překvapivě zlepšuje kvalitu zárodků smrku vypěstovaných z buněčné kultury. Tato práce může mít v budoucnu velký význam pro komerční množení některých dřevin. Díky nové metodě je totiž možné z jediné rostliny poměrně snadno získat až tisíce potomků, kteří jsou geneticky víceméně shodní. Čeští biologové dlouhodobě studují vývoj zárodků naší nejdůležitější dřeviny, smrku ztepilého. Nyní zjišťovali, jaký vliv na embrya smrku pěstovaná v buněčné kultuře má latrunkulin B, který je ve vysokých dávkách pro buňky smrtelně jedovatý. Vědci zjistili, že v menších koncentracích zabíjí především embrya, která se v kultuře vyvíjejí opožděně. Ta pokročilejší přežijí, a jejich růst je dokonce urychlen. Zárodků je sice nakonec méně, jsou ale lépe vyvinuté a lépe klíčí. Technologie je již dnes prakticky využitelná i v komerčním prostoru například při množení vánočních stromků nebo stromů, jejichž dřevo má optimální vlastnosti pro zpracování v papírnách.

